

EU-kommissionens förslag till ändringar av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/956 om inrättande av en mekanism för koldioxidjustering vid gränsen och inrättandet av en tillfällig fond för utfasning av fossila bränslen

Svemin är branschorganisationen för gruvor, mineral- och metallproducenter i Sverige. Svemin representerar cirka 70 företag med drygt 15 000 anställda inom produktion, prospektering och teknik. Medlemsföretagen finns i hela landet. Metallgruvorna är lokaliserade till norra Sverige och Bergslagen medan kalkstensfyndigheterna främst finns på Gotland. Svemin har sedan 2022 branschgemensamma mål om fossilfri gruvbrytning till 2035 och klimatneutrala processer och fossilfri energianvändning till 2045. För att lyckas krävs stärkt konkurrenskraft i allmänhet och sänkta kostnader i synnerhet.

Bakgrund

Finansdepartementet har remitterat delar av EU-kommissionens lagstiftningspaket från 17 december 2025, som bland annat innehåller förslag om utvidgning av CBAM till nedströmsprodukter, åtgärder för kringgående samt förslag om en ny temporär fond för att minska risken för koldioxidläckage för exportsektorer inom EU ETS 1.

Svemins huvudsakliga synpunkter

- Svemin tillstyrker EU-kommissionens inriktning om att utvidga CBAM till fler nedströmsprodukter samt förslaget om att inrätta en temporär fond riktad till energiintensiva och globalt konkurrensutsatta sektorer.
- Svemin instämmer med EU-kommissionens identifiering av risker för kringgående, t.ex. omklassificering av varor eller manipulation av utsläppsdata och anser att ytterligare motåtgärder för att möta dessa risker kommer att krävas när beteende och handelseffekter av CBAM löpande kommer att upptäckas under kommande år.
- Svemin uppmanar den svenska regeringen att peka på behovet av att inkludera alla intermediära och raffinerade nickelprodukter (exklusive nickelkoncentrat) i kommande utvidgning av CBAM med syftet att dämpa koldioxidläckaget och stärka europeisk produktion av en strategisk metall som ingår i EU-förordningen Critical Raw Materials Act.

Svemins generella ingångar

Svemin står bakom EU:s målsättning att nå klimatneutralitet till 2050. Vi betonar samtidigt att huvudfokus just nu behöver vara möjliggörande politik för europeisk industri. Tendenser till att industrin trycks ut från EU på grund av bristande konkurrenskraft måste hanteras kraftfullt genom träffsäkra klimatpolitiska verktyg. Verktyg för att bekämpa koldioxidläckage behöver vara huvudfokus, dvs. att energiintensiva företag i EU

flyttar sin produktion till länder med lägre energi- och klimatkostnader. CBAM är ett sådant viktigt verktyg. Svensk och europeisk gruvindustri representerar en industri som är särskilt utsatt för denna risk.

Utvidgning till nedströmsprodukter

Svemin välkomnar förslagen som utvidgar CBAM till fler så kallade nedströmsprodukter som innehåller eller är tillverkade av CBAM-varor, till exempel stålprodukter längre ned i värdekedjan. Syftet med EU-kommissionens förslag är att minska risken att importörer flyttar sig till mer förädlade produkter för att undvika CBAM samt säkerställa att CBAM speglar hela värdekedjans utsläpp och därmed stärka konkurrensneutraliteten mellan EU och tredjeland. Svemin har inga synpunkter på de exakta produkterna som valts ut, men stödjer inriktningen om att ”tappa till hålen” vilket sannolikt kommer att kräva ytterligare nedströmsutvidgningar kommande år.

”Temporary Decarbonisation Fund”

Svemin tillstyrker andemeningen inför EU-kommissionen föreslagna tidsbegränsade fond riktad till exportinriktade sektorer där risken för koldioxidläckage är stor. Den svenska gruvnäringen kvalar in i denna sektor präglad av betydligt högre kostnader, på grund av stigande koldioxidpriser, än våra konkurrenter i tredje land. Risken är uppenbar att EU kringgås av tredje länder i den globala koldioxidintensiva råvaruhandeln. Utan en kompensation för klimatnyttig export från EU till tredjeland kommer vår konkurrenskraft på tredjelandsmarknader att kraftigt försämrats. Den föreslagna fonden utgör ett försök att stödja europeiska exportföretag utan att direkt införa exportsubventioner. Genom fondens konstruktion betalas delar av företagets ETS-kostnader tillbaka villkorat med att företagen genomför utsläppsminskningar. Det är acceptabelt upplägg, om än temporärt.

Svemin anser att förslaget om fond signalerar att EU-kommissionen bättre förstått grundproblematiken när frågan om exportlösning nu omhändertas. Det blir en politiskt viktig signal inför kommande utveckling av CBAM och ETS 1. Uppenbara svagheter med EU-kommissionens förslag är tidsbegränsningen, oklarheter kring regelverket och det faktum att begreppet ”export” överhuvudtaget inte nämns i förslaget. Med detta sagt anser Svemin att EU-kommissionen behöver arbeta vidare med en mer långsiktig och träffsäker exportlösning i samband med den kommande revideringen av EU ETS 1.

Inkludera nickel i CBAM

I EU-kommissionens senaste lagstiftningspaket för CBAM ingår också en rapport som redogör för hur kommissionen ser på CBAM bortom 2027 och vad som ytterligare krävs för att motverka koldioxidläckage. EU-kommissionen har identifierat potentiella nya sektorer som ännu inte omfattas av CBAM men som bedöms vara utsatta för risk för koldioxidläckage. Där nämns bland annat icke-järnmetaller, ”non-ferrous metals”, som prioritet inför framtida överväganden om utvidgning. I detta sammanhang vill Svemin, inför den svenska regeringens kommande position, uppmärksamma nickel. En råvara som just nu lider mycket allvarligt av snabbt stigande koldioxidläckage. Nickel ingår som en strategisk metall i Critical Raw Materials Act (CRMA) vilket bland annat innebär att EU pekar på vikten av en starkt europeisk produktion. Nickel är en strategisk råvara för den digitala omställningen, elektrifieringen, försvarsindustrin och avancerad infrastruktur.

Utvecklingen på nickelmarknaden går i motsatt riktning till ambitionerna fastslagna i CRMA. Vi ser ett ökat importberoende av nickel från länder med betydligt högre utsläppsintensitet än europeiska producenter. En negativ utveckling som har accelererat det senaste decenniet genom en dramatisk produktionsökning från Indonesien som numera står för över 60 procent av världens nickelproduktion. Europeiska producenter, med

svenska Boliden i spetsen, har investerat i koldioxidsnål teknik och elektrifierade processer för sin nickelproduktion vilket innebär ca tio gånger lägre koldioxid per ton nickel jämfört med Indonesien.

Den europeiska nickelproduktionen är idag under akut hot på grund av koldioxidläckage och en dumpad nickelmarknad präglad av Indonesiens expansionspolitik. Endast cirka 18 procent av primärnickelbehovet täcks idag av inhemsk europeisk produktion. Idag finns det bara ett nickelsmältverk kvar i EU, Bolidens nickelsmältverk i finska Harjavalta som omfattas av ETS, vilket förstås skapar en sårbarhet ur geopolitiskt perspektiv och gör frågan synnerligen akut om målen i CRMA ska tas på allvar. CBAM är det verktyg som kan träffa rätt för att prissätta de inbäddade utsläpp av importerade nickelprodukter som skulle omfattats av ETS om produkterna producerats i EU.

Svemin uppmanar därför den svenska regeringen att vara proaktiv och redan i denna omgång av CBAM-reformer belysa ett allvarligt problem för nickel. Inte minst i ljuset att CRMA pekar ut nickel som strategisk viktig råvara för EU samt det faktum att en konkurrenskraftig svensk gruvindustri är avgörande för svenskt och europeiskt totalförsvar. Nickel spelar en mycket viktig roll för svensk gruvindustris välmående och en framtida inkludering av nickel i CBAM skulle skapa bättre förutsättningar för europeiska bolag att fortsätta investera i nickelprojekt inom unionen.

Stockholm, [datum som ovan]

Maria Sunér

VD Svemin

Joakim Aspeheim

Ansvarig Energi, Klimat och Transport, Svemin